

а) діяльність поширюється на територію двох чи більше держав;

б) члени організованої злочинної групи є громадянами двох чи більше держав;

в) злочини скоюються проти громадянина чи адміністративно-правової одиниці іншої держави;

г) приготування, планування та координація злочинів відбуваються з території іншої держави[4].

Відповідно до класифікації Організації Об'єднаних Націй усі транснаціональні злочини поділяються на 17 груп: відмивання грошей; тероризм; крадіжки творів мистецтва і предметів культури; крадіжка інтелектуальної власності; незаконна торгівля зброєю; викрадення літаків; морське піратство; захоплення наземного транспорту; шахрайство зі страховкою; комп'ютерна злочинність; екологічна злочинність; торгівля людьми; торгівля людськими органами; незаконна торгівля наркотиками; помилкове банкрутство; проникнення в легальний бізнес; корупція і підкуп суспільних і партійних діячів, виборних осіб[2]. Наведена класифікація транснаціональної злочинності демонструє відповідним чином вплив злочинності на життя приватних осіб, на окремі галузі економіки і світове господарство в цілому [7].

Аналіз міжнародно-правових документів дозволяє виділити три групи транснаціональних злочинів:

по-перше, це наднаціональні злочини, які посягають на інтереси людства загалом (агресія, геноцид, екоцид, апартеїд);

по-друге, злочини, що посягають на інтереси двох або більше держав (більшість наркозлочинів, контрабанда, транснаціональна торгівля зброєю й інші);

по-третє, злочини, що вчинюються на території однієї країни громадянами іншої країни з використанням її можливостей. Наприклад, злочини (вбивства, шахрайства тощо) готуються на території України, а вчинюються в Італії, або навпаки.

Протидія розвитку та поширення організованої злочинності та окремого його напрямку - організованої транснаціональної злочинності потребує розробки та впровадження в дію ефективного механізму боротьби із даним явищем, визначення причин її виникнення, яке охоплює усі сфери суспільного життя, враховуючи наступні фактори:

по-перше, це злочини, які вчинюються на території однієї країни громадянами іншої країни з використанням її можливостей;

по-друге, діяльність поширюється на територію двох чи більше держав;

по-третє, члени організованої групи є громадянами

двох чи більше держав;

по-четверте, приготування, планування та координація злочинів відбуваються з території іншої держави; по-п'яте, високий ступінь небезпеки злочину для більш, ніж однієї держави.

Таким чином, задля належного розвитку суспільства та держави в цілому, головним фактором виступає гарантування її безпеки та цілісності від протиправних посягань з боку злочинних організацій та угруповань.

Література

1. Проблеми боротьби з організованою злочинністю в регіоні (на матеріалах Харківської та Полтавської областей) : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Харків 26-27 квіт. 1999 р.) / редкол. : Борисов В. І. та ін. - Х., 2000. - 234 с.

2. Транснациональная организованная преступность: дефиниции и реальность. Монография. - Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та. 2001. - 375с.

3. Кудрявцев В. Н. Организованная преступность и коррупция в России (1997-1999) / В. Н. Кудрявцев, В. В. Лунев, А. В. Наумов // Актуальные вопросы борьбы с преступностью в России и за рубежом. - 2000. - № 2. - 200 с.

4. Турчинов А. Теневая экономика и теневая политика / А. Турчинов // Политическая мысль. - 1996. - № 3-4. - С. 83-90.

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

6. Кресін О. Національна держава і право в умовах глобалізації / О. Кресін, О. Ткаченко // Право України. - 2007. - № 6. - С. 146-149.

7. Победить преступность [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://kpk.org.ua/2006/10/11>

8. Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за червень 2016 р. Статистична інформація Генеральної прокуратури України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112759&libid=100820&c=edit&c=fo

Плужнік О.І.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
кримінального права та кримінології*

ОДУВС

Надійшла до редакції: 20.03.2016

УДК 343(477)(075.8)

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОЗВІДКИ В УМОВАХ ВІДКРИТОГО СУСПІЛЬСТВА

Бочковий О. В.

Сучасний світ інформаційних технологій та всеохоплююча інформатизація суспільства інтегрують кожного громадянина у мережу, хоче він того чи ні. База даних будь-якого підприємства чи організації міститься на електронних носіях, які передаються у державні органи та установи для обліку чи контролю. Від самого народження інформація про нового громадянина вноситься до бази даних і буде там знаходитись навіть після його смерті.

Сукупність даних, які можуть бути отримані за допомогою комп'ютерної мережі робить особу абсолютно відкритою перед відповідними органами чи службовими особами, які матимуть повноваження для збору таких даних. Тобто, суспільство, в якому є довіра до відповідних служб, що здійснюють моніторинг мережі, може рахуватись відкритим. Адже добродійний громадянин, котрий є членом відкритого суспільства, відкритий для компетентних органів так

само як і особа, яка готує чи скоює злочин.

Аналітична розвідка, яка традиційно розглядалася як один із видів негласної роботи, має позачасовий характер і продовжує застосовуватися, незважаючи на присутність певних негативних морально-етичних її оцінок не тільки в широких верствах населення, але й серед співробітників правоохоронних органів. Її потенціал максимально повно використовується в боротьбі зі злочинними діяннями, що реалізуються за допомогою Інтернету.

Ключові слова: аналітична розвідка, комп'ютерна мережа, інформаційні технології, інформація, соціальна мережа, автоматизована інформаційно-пошукова система, громадянин.

Современный мир информационных технологий и всеобъемлющая информатизация общества интегрируют каждого гражданина в сеть, хочет он того или нет. База данных любого предприятия или организации содержится на электронных носителях, которые передаются в государственные органы и учреждения для учета или контроля. От самого рождения информация о новом гражданине вносится в базу данных и будет там находиться даже после его смерти.

Совокупность данных, которые могут быть получены с помощью компьютерной сети делает лицо абсолютно открытым перед соответствующими органами или служебными лицами, которые будут иметь полномочия для сбора таких данных. То есть, общество, в котором есть доверие к соответствующим службам, которые осуществляют мониторинг сети, может считаться открытым. Ведь добропорядочный гражданин, который является членом открытого общества, открыт для компетентных органов равно как и лицо, которое готовит или совершает преступление.

Аналитическая разведка, которая традиционно рассматривалась как один из видов негласной работы, имеет вневременной характер и продолжает применяться, невзирая на присутствие определенных негативных морально-этических ее оценок не только в широких слоях населения, но и среди сотрудников правоохранительных органов. Ее потенциал максимально полно используется в борьбе с преступными деяниями, которые реализовываются с помощью Интернета.

Ключевые слова: аналитическая разведка, компьютерная сеть, информационные технологии, информация, социальная сеть, автоматизированная информационно-поисковая система, гражданин.

The modern world of information technology and comprehensive informatization of society every citizen to integrate into the network, whether he wants it or not. The database of any company or organization is available on the electronic media, which are transferred to the public authorities and institutions to account for or control. From the birth of a new citizen information is entered into a database and will be there even after his death.

The collection of data that can be obtained with the help of a computer network makes the person completely open to the relevant authorities or official persons, who will have the authority to collect such data. That is, a society in which there is confidence in the relevant departments that monitor the network can be considered open. After all, a good citizen, who is a member of an open society,

open to the competent authorities as well as the person who is preparing or committing a crime.

Analytical intelligence, which has traditionally been viewed as a kind of tacit work is timeless and continues to apply, despite the presence of certain negative ethical evaluation it is not only in the general population, but also among law enforcement officials. Its potential as fully as possible is used in the fight against criminal activities, which are implemented with the help of the Internet.

Keywords: analytical intelligence, computer network, information technology, information, social network, automated information retrieval system, the citizen.

Сучасний світ інформаційних технологій та всеохоплююча інформатизація суспільства інтегрують кожного громадянина у мережу, хоче він того чи ні. База даних будь-якого підприємства чи організації міститься на електронних носіях, які передаються у державні органи та установи для обліку чи контролю. Від самого народження інформація про нового громадянина вноситься до бази даних і буде там знаходитись навіть після його смерті.

Звісно, що інформація про людину й раніше підлягала обліку у різноманітних органах чи установах. З кам'яних дощок у стародавні часи до карток табулятора в ХХ столітті змінювався лише носій інформації.

Автоматизація процесу обліку розпочалася з того, що 1804 року француз Жозеф Марія Жаккард винайшов прилад, що використовує перфоровані картки для контролю роботи ткацького верстата [9]. У 1889 р. Герман Голлеріт, син німецьких емігрантів, доопрацював перфокартковий механічний пристрій Ж.М. Жаккарда для обробки великого обсягу даних. Робота машини виявилася настільки вдалою, що бюро перепису США використовувало її при обробці результатів перепису населення у 1890 році. Таку машину і для тих же цілей у 1897 році купила Росія. А 1902 року Г. Голлеріт створив табулятор, в якому картки подавалися автоматично.

Пізніше вже комп'ютерні технології дозволили звести воедино величезний об'єм інформації. Проте, початкова комп'ютеризація не змінила принцип процесу, адже інформація у сталому вигляді була перенесена з паперових носіїв у електронні. Спосіб обробки електронних носіїв інформації значно полегшив роботу, але сутність процесу не змінив.

Починаючи з кінця ХХ століття і до сьогодні нові розробки у сфері комп'ютерних технологій дозволяють вивести на якісно новий рівень роботу з обробки даних, які містяться у комп'ютерній мережі. Сучасні системи, на підставі аналізу отриманих даних здатні прогнозувати дії чи події. Адже сучасні інформаційні системи здатні сформулювати щодо запитуваного об'єкту інформаційне досьє з даними, які не тільки вносились суб'єктом звернення (державним органом чи організацією) але й іншими суб'єктами свідомо чи навіть випадково. Є можливість отримувати інформацію про особу з таких джерел як соціальні мережі Інтернет, включаючи фінансову історію та засоби відеоконтролю.

Сьогодні аналіз соціальних мереж рекомендується банками при вирішенні питання про видачу позики. Поширюється практика відділів кадрів багатьох приватних організацій щодо перевірки кандидата на посаду шляхом аналізу його профілю у соціальних мережах. Адже при зустрічі кандидат буде показувати себе з як найкращого боку, часто приховуючи негативні сторони своєї

особистості. Тоді як у соціальних мережах міститься інформація за тривалий проміжок часу і може показати різні сторони особистості, починаючи з друзів у мережі, закінчуючи відмітками (лайками) конкретних новин, фото чи перегляду відео тощо.

В Україні, на жаль, не практикуються такі дослідження при розгляді кандидатури на зарахування в державні службовці чи службовці МВС. Більше того, теорія оперативно-розшукової діяльності, втім як і її практика, ігнорують сучасні інформаційно-технічні здобутки, залишаючи суспільство сам на сам зі злочинністю.

За нашим переконанням, не можна ігнорувати той факт, що сукупність даних, які можуть бути отримані за допомогою комп'ютерної мережі робить особу абсолютно відкритою перед відповідними органами чи службовими особами, які матимуть повноваження для збору таких даних. Тобто, суспільство, в якому є довіра до відповідних служб, що здійснюють моніторинг мережі, може рахуватись відкритим. Адже добropорядний громадянин, котрий є членом відкритого суспільства, відкритий для компетентних органів так само як і особа, яка готує чи скоює злочин.

Таким чином, рівень безпеки суспільства прямо залежний від рівня його відкритості. У той же час, чим більш відкрите суспільство, тим більш вразливий злочинець, адже теж стає відкритий для правоохоронних органів.

Утім, здібності злочинного світу швидко адаптуються до рівня розвитку інформаційних технологій та пристосовують їх на свою користь, що потребує постійної роботи науковців та практиків для пошуку та розробки адекватних засобів та заходів протидії.

Весь світ поступово йде шляхом запровадження новітніх інформаційних технологій у правоохоронній сфері, основою яких є інформаційно-аналітичні системи. Так, в англійському журналі "Police" опублікована стаття про використання сучасних інформаційних технологій у роботі фінансових слідчих. На початку XXI століття практично кожна особа залишає за собою електронний слід інформації (наприклад, у Великобританії загальна кількість баз даних, де громадяни можуть залишити електронний слід, становить близько трьохсот).

Перед слідчими постає завдання зібрати дані з цих баз відносно конкретної особи, потім відфільтрувати з цих відомостей такі, що відповідають параметрам розслідування, тобто, інакше кажучи, перевірити отриману інформацію стосовно більш широкого контексту розслідування для того, щоб звести воедино всі відомості і провести аналіз, згідно з яким необхідно діяти надалі [9].

У Скотланд-Ярді (Велика Британія) кількість оперативних працівників-аналітиків перевищує кількість інших ("класичних") оперативних працівників у 2,8 рази, а у Федеральному бюро розслідувань (США) - у 4,7 рази.

У спецслужбах (Центральне розвідувальне управління, США) цей показник сягає дев'яти. Вказані факти дозволяють стверджувати, що *розвиток аналітичної розвідки виводить організацію і тактику правоохоронної діяльності загалом та оперативно-розшукової діяльності зокрема на якісно новий рівень.*

Аналітична розвідка полягає у вивченні та систематизації інформації, яка може бути одержана як у межах самого методу, так і шляхом застосування інших методів ОРД (візуального спостереження, розвідувальних опитувань, оперативних установок, електронного контролю) [4, с. 411].

Для здійснення комп'ютерної розвідки останнім

часом застосовують спеціалізовані *розвідувальні комп'ютерні програми*. Завдяки своїм специфічним функціям розвідувальні програми, порівняно з іншими програмами пошуково-аналітичного призначення, дозволяють розширити зону пошуку, зменшити пошуковий термін, виявити латентні зв'язки, підвищити цінність отриманої інформації.

Розвідувальні комп'ютерні програми є найбільш універсальним і тому найбільш застосовуваним інструментом аналітичної розвідки. С.С. Овчинський наголошує на винятково важливій ролі сучасних методів обробки різноманітної інформації для становлення аналітичної розвідки як "самостійного виду діяльності" [3, с. 319].

Комп'ютерна розвідка є заходом, який полягає у пошуку та отриманні оперативної інформації з комп'ютерних систем та мереж. Необхідність проведення цього заходу обумовлена особливостями сучасної злочинності. Як пише О. В. Дем'янчук, комп'ютерні мережі, насамперед Інтернет, усе більш активно використовуються зловмисниками для створення нелегальних ринків збуту зброї, наркотиків, людських органів, порнографічної продукції, вибухових пристроїв, пропозицій щодо надання кілерських "послуг", а також є способом розповсюдження інформації щодо виготовлення саморобних вибухових пристроїв, пропаганди національної ворожнечі й закликів до розв'язання війни [1, с. 172].

Правоохоронні органи зарубіжних країн широко використовують автоматизовані інформаційно-пошукові системи, які дозволяють значно оптимізувати розкриття та розслідування злочинів, учинених членами організованих угруповань [8, с. 57]. Але сучасні темпи обміну інформацією та загальний ритм життя, у тому числі й злочинний, змушує постійно удосконалювати методи та способи роботи з постійно зростаючими масивами даних. У цьому процесі незамінними помічниками є інформаційно-аналітичні системи, основною перевагою яких є аналіз та прогнозування.

Крім того, потрібно розуміти, що можливості сучасних інформаційно-аналітичних систем у державному інформаційному просторі є неповними. А залучення до процесу обробки даних інформаційний простір глобальної мережі Інтернет дозволяє значно розширити потенціал автоматизованих систем з більшими можливостями виявлення, а основне - прогнозування злочинної діяльності.

Більше того, новітні технології дають змогу активно та продуктивно протидіяти транснаціональній злочинності за рахунок відсутності кордонів у глобальній мережі. Значно полегшується взаємодія та обмін даними між правоохоронними органами різних країн. Приміром, розшукуваний злочинець може бути встановлений шляхом застосування однієї з програм ідентифікації особи по фото чи відео зображенню. Такий досвід вже практикується окремими закордонними державними та приватними відомствами [5; 6; 7].

Таким чином, можна стверджувати, що аналітична розвідка, яка традиційно розглядалася як один із видів негласної роботи, має позачасовий характер і продовжує застосовуватися, незважаючи на присутність певних негативних морально-етичних її оцінок не тільки в широких верствах населення, але й серед співробітників правоохоронних органів. Її потенціал максимально повно використовується в боротьбі зі злочинними діяннями, що реалізуються за допомогою Інтернету.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що ІІАС прискореними темпами удосконалюються. Масиви накопичува-

ної інформації збільшуються. Роста і результативність здійснюваного нею аналізу. Але, з урахуванням наявного потенціалу ККД та заслуг, усе ж вимушені визнати: використання інформації залишає бажати кращого. На противагу чи не кожному відомого закону збереження матерії й енергії, автоматизовані інформаційні системи шляхом аналізу і синтезу наявних відомостей можуть і повинні давати нову, раніше невідому оператору інформацію. Генеральна мета - прогнозування можливості скоєння злочину в певний час у визначеному місці, виявлення латентних злочинів. Завдання цілком реальне, практичні підходи до його рішення вже розробляються.

Література

1. Демянчук Е.В. Мониторинг сети Интернет как мероприятие, проводимое с целью получения оперативно значимой информации [Текст] / Е.В. Демянчук // Спеціальна техніка у правоохоронній діяльності: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції. - К.: Київський нац. ун-т внутрішніх справ, 2006. - С. 171-178.
2. История компьютера. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://chernykh.net/content/view/14/38/>. - Назва з екрана.
3. Овчинский С.С. Оперативно-розыскная информация [Текст] / С.С. Овчинский. - М.: ИНФРА-М, 2000. - 367 с.
4. Орлов Ю.Ю. Застосування оперативної техніки в оперативно-розшуковій діяльності міліції (теорія і практика): монографія [Текст] / Ю.Ю. Орлов. - К.: Київський нац. ун-т внутрішніх справ, 2007. - 559 с.

5. По фото в соцсети можно узнать о человеке все! [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://3rm.info/publications/13829-po-foto-v-socseti-mozhno-uznat-o-cheloveke-vse.html>. - Назва з екрана.

6. Поиск человека по фотографии - это реальность [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://softopirat.com/main/399-poisk-cheloveka-po-fotografii-yeto-realnost.html>. - Назва з екрана.

7. Создана программа для поиска человека в Интернете по фото [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zhzh.info/blog/2011-11-13-3096>. - Назва з екрана.

8. Хірсіні А.В. Удосконалення автоматизованих інформаційно-пошукових систем, які використовуються у боротьбі з організованою злочинністю [Текст] / А.В. Хірсіні // Право України. - №6. - 2004. - С.55-60.

9. Police. - 2001. - September. - P. 24-27. Выявление преступников с помощью информационных технологий [Текст] // Борьба с преступностью за рубежом. Информбюллетень. - М.: ВИНТИ, 2003. - № 6. - С. 25.

Бочковий О.В.,

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
провідний фахівець НДЛ
з правових та організаційно-тактичних проблем
ОРД Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка
Надійшла до редакції: 24.03.2016

УДК 343.985

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА У КРИМІНАЛЬНІЙ РОЗВІДЦІ

Мишко В. В.

Одним з інструментів збирання оперативної інформації під час кримінальної розвідки є кримінальний аналіз. Суттєву роль у здійсненні кримінальної розвідки за кордоном відіграє її інформаційне забезпечення. На теперішній час створено та інтегровано потужні інформаційні масиви за різними напрямками діяльності, що дозволяє ефективно здійснювати правоохоронну діяльність.

Результати опрацювання оперативно-розшукової інформації можуть дозволити кримінальним аналітикам оперативно-розшукових підрозділів отримати потрібну інформацію для проведення аналітичних досліджень: щодо установлення взаємовідносин у середовищі осіб, пов'язаних між собою спільною злочинною діяльністю; розкриття латентних злочинів і виявлення раніш невідомих потерпілих осіб, очевидців і виконавців злочину; виявлення організованої злочинної діяльності та встановлення лідерів злочинних формувань; виконання оперативно-розшукових завдань з протидії злочинності.

У подальшому науковому дослідженні доцільно на основі аналізу інформаційно-аналітичної роботи оперативно-розшукових підрозділів визначити роль і місце стратегічного кримінального аналізу в процесі протидії злочинності.

Ключові слова: кримінальна розвідка, кримінальний аналіз, інформаційне забезпечення, інформація, автоматизована система, оперативно-розшукова інформація, аналітика, розвідувальний аналіз.

Одним из инструментов сбора оперативной информации во время криминальной разведки есть криминальный анализ. Существенную роль в осуществлении криминальной разведки за рубежом играет ее информационное обеспечение. В настоящее время созданы и интегрированы мощные информационные массивы за разными направлениями деятельности, что позволяет эффективно осуществлять правоохранительную деятельность.

Результаты обработки оперативно-розыскной информации могут позволить криминальным аналитикам оперативно-розыскных подразделений получить нужную информацию для проведения аналитических исследований: относительно установления взаимоотношений в среде лиц, связанных между собой совместной преступной деятельностью; раскрытие латентных преступлений и выявление ранее неизвестных потерпевших лиц, очевидцев и исполнителей преступления; выявление организованной преступной деятельности и установление лидеров преступных формирований; выполнение оперативно-розыскных заданий из противодействия преступности.

В дальнейшем научном исследовании целесообразно на основе анализа информационно-аналитической работы оперативно-розыскных подразделений определить роль и место стратегического криминального анализа в процессе противодействия преступности.

Ключевые слова: криминальная разведка, криминальный анализ, информационное обеспечение, информация, автоматизированная система, опера-

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**